

Feljegyzések Lin-csiről

Közreadja Sári László

32.

– Ide figyeljétek, szerzetesek! Látom, hogy hiába beszélek nektek, nem vagytok résen. Túl sokat olvastok. Vigyázzatok a könyvekkel! Látom, ahogy bódultan ültök a lapok felett, ahogy eltűnődve néztek a messzeségbe, ahogy úrrá lesz rajtatok az írások tengere. Hát, elment az eszetek?! Honnan van rajtatok ekkora hatalma az írásnak? Miért hiszitek, hogy el kell olvasni minden hülyeséget? – mordult ránk Lin-csi apát egy reggel, alig-hogy összegyűltünk a Keleti Csarnokban.

– Mielőtt elvetjük az írásokat, elolvassuk őket, hogy tudjuk, mit vetünk el – szólalt meg Taj-jüan szerzetestársunk. – Azt tanítottad, apát, hogy így helyes.

– Így helyes. De nincs rá tízezer életed, hogy végignyálazz az Ég alatt minden könyvtárat. Hogy eszelős mesterek eszelős munkáit olvasd. Az írástudók között épp olyan sok a tehetségtelen, mint máshol. Mint, mondjuk, a takácsok és a kelmefestők között a kétbalkezes. Csak hogy a tönkretett szöveget, selymet sohasem látod. Mind ott végzi a szemétdombon. Az írások még itt vannak a könyvtárainkban, olvashatja őket boldog, boldogtalan. Akármilyen pocsek firkaalmányok. Ezért kell tudnod mondatokból, sőt szavakból megítélned a könyveket! Nem jár nekik, hogy többet adj értük az életedből! – felelt dühösen Taj-jüannak Lin-csi, azután hozzánk fordulva, csendesebben folytatta.

– Gondoljátok meg, szerzetesek, hová vezet ez! Hová juttok, ha balgaságaikat sokáig forgatjátok a fejetekben? Az írásoknak a megértése azt jelenti, hogy eggyé válnak veletek. Befogadja őket az elmétek és a testetek. Veletek lesznek, bármerre jártok-keltek. A rossz mérgez, de még a jó is átformálja a tulajdon természeteket. Nem szabad, hogy az írásoknak hatalmuk legyen rajtatok. Hogy ők irányítsanak, saját felismeréseitek helyett.

Még a legértékesebb művek sem gondolkodhatnak, dolgozhatnak helyettetek. Az utat csakis ti ismeritek. A célt is nektek kell elérnetek. Ne becsüljétek túl a könyveket, szerzetesek!

Így szólt egyszer hozzánk Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Még a legértékesebb művek sem gondolkozhatnak, dolgozhatnak helyettetek. Az utat csakis ti ismeritek.”

A mi kolostorunk elveti a régi írásokat, de elolvassuk őket. Ahogy Taj-jüan szerzetestársunk mondta Lin-csinek. A gyengébbekből a tévutakat ismerjük meg, az értékesebbek haszonnal szolgálják törekvéseinket. De csak szolgálnak, nem vezetnek minket.

Sok áldozatot látok a szellem útjain. Az írások áldozatait. Olyanokat, akikben testet öltött az írás. Már nem önmaguk. Nem emberek.

Addig olvastak, míg maguk is régi írásokká változtak.

33.

– Hívek! Ha egyszer teljesen elhülyülnétek, ne a könyveket okoljátok érte! Nem lehet ilyen könnyen megúszni a felelősséget. Mi ugyan nem kíméljük a butaságot: rendszeren ki-osztjuk az eszement szerzőket, és helyretesszük balga írásaikat, de ez édeskevés. Jegyez-zétek meg, szerzetesek, hogy magatokért mégiscsak ti vagytok felelősek. – Ezekkel a szavakkal fordult felénk egy reggel Lin-csi apát, és máris folytatta.

– A jó és a rossz írások is próbára tesznek benneteket. Akár elfogadjátok, akár elvetitek őket, akkor érnek valamit, ha következtetések származnak belőlük. Ha nem marad bennetek az írás holt ismeret. Helyes és helytelen állítások is vezethetnek hasznos és fontos felismerésekhez. De ehhez a ti szellemetek briliáns munkájára van szükség: fényre, mely összefüggéseket világít meg, felfedi a jelenségek között a rendet. Bármit elolvashat-

tok, ha jó helyre teszitek, amit belőle kivesztek. Bármilyen ismeretre szert tehettek, ha józan gondolat származik belőle. Ha viszont semmi nem jut eszetekbe róla, a legértékesebb ismeret is haszontalanná válik: tudás helyett tudatlansággá.

Hiába ismeritek akár a világ minden egyes atomját, hiába hatalmasabb a tudásotok a Taj-san hegyénél, az mind csak haszontalanság, amíg nem lesz szellemi létezésetek eleve részévé. Amíg nem lesz belőle filozófia, ami beépül az életvezetésetekbe.

Ez mind a ti felelősségetek, szerzetesek, és ez alól senki nem ment fel benneteket soha! Akármilyen ócska, szemétdombra való könyvet olvastok, vagy akármilyen kiváló írásművet, nektek kell utána gondolkodnotok és dolgoznotok, nektek kell az ismeretekből elvet, szabályt alkotnotok.

De tartsátok féken az eszeteket, nehogy a hiú okoskodás útjára tévedjete!

Így szólt egy nap hozzánk Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Bármit elolvashattok, ha jó helyre teszitek, amit belőle kivesztek. Bármilyen ismeretre szert tehettek, ha józan gondolat származik belőle. Ha viszont semmi nem jut eszetekbe róla, a legértékesebb ismeret is haszontalansággá válik: tudás helyett tudatlansággá.”

Azt hiszik az ostobák, hogy a sok ismeret: okosság. A holt ismeretek halmozása azonban biztos elbutuláshoz vezet. A szellem pályái járhatatlanná lesznek, alkalmatlanok a munkára. Elsötétülnek, beszennyeződnek. Beáll a vakság, a bénultság. A szellem csendje nagy és drámai. Vészjósló.

Nincs ennél borzongatóbb.

34.

Egy hűvös, sötét, téli reggel Lin-csi arra kért minket, hogy vegyük magunkra minden meleg ruhánkat, és várjuk meg őt a kolostor udvarán. Amikor megérkezett, annyit mondott csupán, hogy „na, gyerünk, szerzetesek, ideje végre indulnunk!” „Hová?!” Kérdezték páran meglepődve, de olyan halkán, félénken, hogy Lin-csi meg se hallotta. Vagy nem tartotta a kérdést válaszra méltónak. Erős, határozott léptekkel átvonult a kerten, ki az északi kapun, azután elindult a folyóparton fölfelé. Mi engedelmesen utána.

Hosszan tapostuk a mély havat, kapkodtuk a lábunkat, nehogy elmaradjunk tőle. Már fent jártunk a hegyoldalban, amikor lassan-lassan világosodni kezdett, majd egy váratlan pillanatban szétnyílt felettünk a halványszürke ég, és bíborvörös, vakító napsugárözön zúdult a tájra. Hirtelen mindannyian megálltunk, egyszerre, mintha vezényszóra tettük volna. Lihegve és hunyorogva, szótlannul álltunk a hegyoldalban, majd azon a talpalatnyi helyen, ahol ki-ki megállt, tátott szájjal forogtunk körbe-körbe.

Lélegzetelállítóan szép volt a táj, senki meg se kísérelte szavakkal illetni. Egy ideig még ropogtattuk a talpunk alatt a havat, bámultunk némán, aztán megint teljesen egyszerre megindultunk néhány kidőlt fatörzs felé, az erdő szélén. Letelepdtünk rájuk, mint a verebek, csakhogy mi még ezután is szótlannul ültünk, szorosan egymás mellett. Senki nem kérdezte, hogy minek jöttünk ide, s megyünk-e még innen tovább. És azt se, hogy hová. De mentünk megint, szédülten lépkedtünk az ezüstszerű kérgű óriásfák tövében Lin-csi után. Körös-körül izzó fényben ragyogott minden.

Aztán egyik pillanatról a másikra borult ránk az alkony. Ismét a napkelte bíbor színeivel telt meg a levegő, a hajnal sötétebb árnyalataival, majd máris a holdtalan éjszákák dermesztő sötétjében jártunk. Mint a fal, tapintható volt a sötétség. Időtlen és végtelen volt az éjszakai erdő.

Váratlanul állt meg az apát. Egy szalmakunyhó előtt járkált, míg mindegyik szerzetese odaért. Ahogy bementünk, ájultan leroskadtunk a kunyhó tetejéről aláhullott szalmacsomókra. Nem volt miről beszélni, nem volt mit kérdezni. A jeges szél olykor átsüvített a tető alatt, mi odalent kuporogtunk a szalmán. Erősen megtépázott, ócska, öreg kunyhó volt, de védelmet nyújtott az éjszaka képzeletbeli rémségei ellen. Lin-csi elaludt, volt, aki követte a példáját, mások gondolni se mertek az alváásra. Őket a szél, a fagy és a félelem tartotta ébren reggelig.

Lassan jött a hajnal, és addig elült már a szél. Rózsaszínű fények támadtak a horizonton, felettünk is világosodott az ég. Feltápszkodtunk. Amikor előbújtunk a szalmakunyhóból és megmozgattuk a tagjainkat, azonnal felélénkültünk, többször körüljártuk a kunyhót. A reggeli derengésben egy apró táblát láttunk a bejárata fölött, az állt raj-

ta, hogy „A Valóság, az Igazság, az Értelme és a Szabadság Háza”. Éppen csak el tudtuk olvasni a kopott írást.

Az apát még mindig nem szólt egy szót sem. Mi sem. Elég gyorsan összeszedtük magunkat, és nem sok idő telt bele, máris otthon voltunk a kolostorunkban.

Se előtte, se utána nem tett ilyet szerzeteseivel az apát. És azóta se tudja senki biztosan, mi volt a szándéka vele. De mindenki gondol róla valamit.

Ez történt egyszer Lin-csi apáttal és szerzeteseivel a kolostorunk fölötti hegyekben, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„A reggeli derengésben egy apró táblát láttunk a konyhá bejárata fölött, az állt rajta, hogy »A Valóság, az Igazság, az Értelme és a Szabadság Háza«. Éppen csak el tudtuk olvasni a kopott írást.”

Talán az apát nem is tudott a tábláról, talán teljesen véletlenül botlott a szalmakonyhóba. Talán csak azért húzódtunk meg az ócska tető alatt, mert a sűrű sötétben nem találtunk volna haza.

Az biztos, hogy ma már mindegyik szerzetestársunk tudja, mert látta: a valóság, az igazság, az értelem és a szabadság háza nem palota. És ha van egy csöpp esze, azt is tudja, hogy miért. Ha ezt felfogta, már nem hiába költözött a konyhába arra az éjszakára. De nem hiszem, hogy ez volt Lin-csi célja. Talán azt akarta, hogy ismerjük a rémületet, a reménytelenséget és okát: a mérték nélkülit, a hatalmast és fénségest. A létezés lélektanából nem hiányozhat ez az élmény. Beszélni róla pedig hiábavalóság. Senki nem tett érte az apátnak szemrehányást. Másnap már mindenki büszke volt a kalandra.

Ez volt Lin-csi legrejtélyesebb tanítása. Ha tanítás volt egyáltalán. Mert lehet, hogy csak sétálni támadt kedve a festői, téli tájban.

35.

– Ide figyelj, Tao-vu! – fordult egy nap szerzetestársunkhoz Lin-csi a Keleti Csarnokban. – Okos fiú létedre, nagyon nagy hülye vagy ám! – Szavai úgy hangzottak, mint a botütés. Lin-csi semmit és senkit nem kímélt soha, de szerzeteseit ritkán bántotta. Túlzásai költőiek voltak inkább, erős jelzőit stílusértékükért használta, nem durva jelentésükért. Indulataival is felrázni, ébreszteni akart minket, sohasem sebet ejteni. Mindenki tudta, aki ismerte. Most azonban másképpen szólt a hangja.

– Amit tervezel, nemcsak butaságra vall, de jellemhibára is. Az ész csapdájába esél, pedig mennyire óvitalak benneteket! Megint az ész, az ész, a legsötétebb bajkeverő! Menj, indulj, járd végig a Középső Birodalom minden könyvtárát, ahogy tervezed, de tudd: nem lelsz a könyvekben megváltásra! Okoskodással nem tudod magad kimenekíteni ebből a világból. Nem tudod levetni tökéletlenséged gyalázatát, nincs recept az üdvözülésre. Főleg nem az írásjegyek burjánzó erdeiben, az ész birodalmában. Okosabb, aki csendben a fenekén marad.

Az ész rabláncra fűzi minden képességedet. Igába hajtja értékes tulajdonságaidat, és rögeszméje szolgálatába állítja őket. Csatába küldi, mint halálra szánt katonákat, hogy hajtsák végre parancsait. Neked ott már nem lesz szavad! Az ész hatalomvágya a legerősebb szenvedély a világon. Nem tudod megfékezni. A lángja felperzsel minden józanságot, s te véreddel szolgálod. Most mondom neked utoljára: az értelem nem a természet törvényeit követi, hanem épp ellenkező a szándéka. A saját törvényeit akarja előírni neki. Ezt a csatát az ész nem nyerheti meg. A természet törvényei nem engedik. Érted, Tao-vu?! Tulajdonképpen minek képzeled te magad?! – tette fel a kérdést egy csöppet sem barátságosan az apát Tao-vunak, aki kolostorunk egyik legjobb képességű szerzetese volt. Sajnálunk volna megválni tőle, mindig aggódva figyeltük a vitáit Lin-csivel, de most minden veszni látszott. Az apát már lemondott róla. Tao-vu rendületlenül bízott éles eszében, sohasem voltak kétségei. Nem ismerte fel az értelem korlátait. Ezért akarta nyakába venni a világot, és fellelni a titkos tanításokat.

– És még egy dolog, Tao-vu! – folytatta Lin-csi. – Azt se gondold soha, hogy az elme, legyen bár lángelme, kitalálhat valaha olyan technikát, amelynek segítségével elvárható magad innen a sárból. Józan ésszel is megsejtheted a végtelenséget, olykor elringathatod magad benne, de örökre nem válhatsz eggyé vele. Nem ilyen könnyű eltakarod magad a földi világból.

– Sehol a szellem birodalmában nem találsz írást, mely megtanítja ezt neked. És te

sem találod föl a varázslatot, mert nincs ilyen. Legfeljebb ábrándképekkel csalhatod magad, ábrándképekkel, melyek elborítják elmédet és látásodat.

Üres héj vagy csupán, Tao-vu, ki most megtelt az értelem göggyével! Hatalmat akarsz a túlsó világ felett, de még földi határaidat sem ismered. Nem hozol az utadról senkinek üdvösséget. Túlbecsülöd magad!

Menj, ne is lássalak!

Így szólt egyszer Tao-vu szerzetestársunkhoz Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Okos fiú létedre, nagyon nagy hülye vagy ám!” Kezdte haragosan az apát Tao-vu csépelését, azután feltárta neki az ész vérengző természetét. Hadd szolgálja gyilkos urát ez az eszes ostoba, ha akarja. Ezt gondolhatta magában Lin-csi.

Őszinte haragjának Tao-vu elszánt akarása volt az oka. Hogy hitte: a túlpárti tudás akarással megszerezhető. Meg aztán, ahogy Tao-vut ismertük, bizonyára azt is remélte, hogy osztogatható, árusítható lesz ez a tudás. Mindig volt benne magamutogatás, becsvágy. Erre célzott Lin-csi, amikor a kirohanása végére még odatette: „Nem hozol az utadról senkinek üdvözülést!”

Tao-vu nem ismerte a tűnődés békéjét. Örökké sürgölődött, nem fért a bőrébe. Épp olyan volt, mint azok, akiket a tűnődők megvetnek. Akik népszerűsége törnek, akik felkínálják magukat a tapsnak, ünneplésnek. A tűnődők azért tesznek komoly erőfeszítéseket, nehogy kitűnjenek az emberek közül. Tao-vu azért tett, hogy elismerjék.

Lin-csi kolostorának kapuja örökre bezárult mögötte.

36.

– Komor napok járnak mifelénk manapság! Most kaptuk a hírt, szerzetesek, hogy városi otthonában meghalt Fu Seng nagyúr – kezdte egy nap reggeli beszélgetését Lin-csi apát a Keleti Csarnokban. – Képzett szerzetesek lennénk, Buddha tanításában inaskodók, mégis zavarba ejtett minket minden haláleset híre. Mit kezdjünk vele?! Mit gondoljunk? Mit tegyünk? De jó lenne tudni, hogy mi is a halál!

Mert ha az élet és a halál ugyanaz, akkor nem kell megrendülnünk. Ha a halál rosszabb az életnél, akkor sajnálnunk kell Fu Seng nagyurat. Ha viszont jobb, akkor örvendülnünk kell, hogy szerencsés fordulatot vett a sorsa.

– Hogyan halt meg? – kérdezte, jobb kérdés híján, Jao-san szerzetestársunk Lin-csitől, aki erre furcsán fészkelődni kezdett elmélkedő számolyán.

– Mindenki úgy hal még, ahogyan élt. Fu Seng, hisz ismertétek, ügyeskedve, trükkösen élt. Hízelgő volt, haszonleső, de hát milyen legyen egy kereskedő? Méltóságra, becsületre sosem tett szert, csak a vagyonával tudott kicsikarni magának némi tiszteletet.

Mégsem volt hitvány, alávaló, mint általában az ilyenek. Nem volt fősvény, irigy. A hasznából bőven jutott a városnak, jutott a kolostoroknak. Kaptak tőle a taóbarátok, és nem egyszer kaptunk tőle segítséget mi is.

Amióta érezte mulását, különösen bőkezűvé vált. Örökké jótékonykodott, fűnek-fának szolgálatokat tett. Megmentett mindent és mindenkit, ha akarta, ha nem. Azt hiszem, így akarta megvesztegetni az égieket. Jó színben kívánt feltűnni előttük, amikor túlvilági bírái megítélik.

– Mi lesz a sorsa odaát? – kérdezte az apátot Jao-san tovább.

– A hamisság elég nagy vétség az emberekkel és az égiekkel szemben egyaránt. De Fu Seng nem tudott róla, hogy görbe úton jár: Önmagát is csalta, vak volt az egyenes útra. Úgy gondolta, hogy tisztességes, amit tesz. Megadja mindenkinek a járandóságát. Megvásárolja a földiek és az égiek jóindulatát.

Am a bírák minden bizonnyal átlátnak mesterkedésén. Túlvilági útja hosszú lesz és fáradtságos. Mint amilyen földi útja volt. Szenvedni fog, és nem is tudja, hogy miért. De a végén elnyeri békéjét.

– Igazság ez, apát? – szólalt meg ismét Jao-san.

– Értelmünk tökéletlensége és hiányossága feljogosít, hogy higgyek a túlvilági igazságban és más efféle eszmékben. Csakis így békélhetünk meg ellibbenő, majd szertefoszló alakunk képével.

Ha próbára tesz az élet, próbára tesz a halál is.

De végül meg kell nyugodniuk a lelkeknek.

Így beszélgetett egyszer Fu Seng nagyúr haláláról Jao-san szerzetestársunkkal Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján. S én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem a beszélgetést. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Értelmünk tökéletlensége és hiányossága feljogosít, hogy higgyek a túlvilági igazságban és más efféle eszmékben.” Mondta Jao-san szerzetesnek Lin-csi, a megtestesült józanság.

Kell is hinnie, nincs más választása. Így válik eggyé a földi és az égi világ, az élet és a halál. A lelkek a végtelenség útjait járják.

A holtak porcelán arca nem valóság.

37.

– Mondd, apát! Miért nem ismeri fel létezése célját a férfi? És miért ismeri pontosan a nő? – tette fel a kérdést egy reggel Fa-jün szerzetestársunk Lin-csinek. Érdeklődése gyakran vitte őt a titkos tudásnak erre a területére, de nyilvánosan ritkán kérdezett. Ilyen alkalmakkor az apát rendszerint földi tapasztalatainak hiányosságára hivatkozott, és arra, hogy égi tapasztalatai idelent nem alkalmazhatók. Fa-jün ilyenkor megnyugtatta, hogy őt különben is csak elméletileg érdekli a kérdés. Ezután – ahogy ma reggel is – megindult közöttük a beszélgetés, amit mindannyiszor élénk figyelemmel kísértek a szerzetesek.

– Ahogy én gondolom – kezdte Lin-csi –, a nő egyértelműen teremtő és fenntartó szereplő. Az a célja, hogy családot teremtsen, világra hozza, óvja és felnevelje a legifjabbakat, a jövő nemzedékét. Ez éppen eléggé konkrét, és az életét csaknem teljes mértékben kitöltő feladat. Fizikai erőt, lelket és szellemet próbáló munka, ez az egyetlen emberi tevékenység, ami nem hiábavaló. Ha csak ezt tekinti céljának, ez is épp elég. Ha bármi egyéb-re is képes még ezen kívül, az külön elismerést érdemlő. De tudnunk kell, hogy ezzel is eredeti célját szolgálja: a közösséget teremtő és fenntartó munkálkodást. A legértékesebb női készségeket és életük gyakorlatát tekintve, erre a megállapításra jutottam.

Ezzel szemben a férfi dolga a kinti világban sokkal kevésbé konkrét. Ezért nem ismeri fel élete célját, sem értelmét. Ezért nyugtalan, kóborló. Bármibe belefog, bármit megtesz, hogy igazolja: értelmes életet él. Az se baj, ha a feje tetejére állítja a világot, csak végre megmutassa magát. Az alkotásban sem ismer mértéket, kényszeres, rögeszmés cselekvő. Ezért van az a sok kövérre hizott, ostoba könyvtár, ezért vannak burjánzó, örült városok mindenfelé. Ebből származik minden esztelenség.

Semmi nincs, ami megfékezze. Égető szükség lenne végre irányt szabni tettvágyának, értelmes célt állítani elé. Am eddig még senki nem mutatott neki ilyet. Ennek híján lázasan kapkod, haszontalanul sürgölődik, és nagyratörő, veszedelmes eszméit igyekszik megvalósítani. Izgága, rebellis.

Ilyen tökéletlen szerkezetű lény.

Így felelt egyszer Fa-jün szerzetestársunk kérdésére Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Lázasan kapkod, haszontalanul sürgölődik, és nagyratörő, veszedelmes eszméit igyekszik megvalósítani. Izgága, rebellis. Ilyen tökéletlen szerkezetű lény.”

Attól ilyen, hogy nincs semmi komoly dolga. Napról napra nyílt csatában vagy lökdösődve, ügyeskedve megszerzi a zsákmányát és hazaviszi. A szellem távolabbra mutató céljaitól ez a lármás hősködés teljesen elvonja a figyelmét. Nincs horizontja. Pedig egyetemes akar lenni, az anyag és a szellem birodalmának is diadalmas ura.

De nincsenek képességei hozzá. Honnan is lennének?

Csak fékezhetetlen akarása van, és félelmetes, pusztító eszközei.

Pedig alkotónak képzelet magát.

38.

Egyik reggel Lin-csi kissé gondterhelten járkált a csarnokban. Amikor összegyűltünk, hirtelen megállt.

– Tudjátok, min töprengtek mostanában, szerzetesek? A világi férfiak mérhetetlen tettvágyán. Fa-jün szerzetestársunk feltett legutóbb egy kérdést, hogy miért tudja pontosan a helyét a nő, és miért nem találja a férfi. Azért, mert öncélú tettvágyfűti. Soha senki nem kérte rá, hogy emberfeletti erővel munkálkodjon, gépezeteket teremtsen, és tovább alkossa velük az anyagi világot. Soha senki nem kérte, hogy ebben a szerepben mutassa meg magát. Magára is maradt hatalmas küzdelmében, szembe találta magát mindennel és mindenkivel. Legfőképpen a nővel, aki természeti lény. Aki természetesen teszi a dolgát, munkájának értelmes, kézzel fogható célja van. A férfi pedig már az örökké mesterkedő elme rabja, az intellektusé. Társtalan, magányos, eltévedt lakója a földi világnak.

Ám, ha nem lenne önjelölt isten, rögeszmés teremtő, halálra unná magát. Tevékeny, céltudatos asszonya mellett belepusztulna a tétlenségbe és szegényébe. Ezért igyekszik folyton-folyvást bizonyítani létezése értelmét. Irdatlan munkája eredményeire mutat, és azt mondja, ime, ez vagyok én. Fél arra gondolni, hogy talán minden egyes műve haszontalanság. Teher az ember életén.

A tétlenségen és az értelmetlen munkálkodáson kívül nincs más választása. De újabban már nem is töri rajta a fejét. A választott utat, a teremtőét, végig kell járnia. Nem hagyhatja félbe a munkát. Rádől a tökéletlen, félkész, túlméretezett alkotás. Akkor is pusztítóvá válik, ha többé nem dolgozik rajta, akkor is, ha építi tovább. Nem képes számba venni a nagy mű felállításának következményeit. Milyenné változtatja az életet, miként tartsa működésben, miként táplálja, óvja, nehogy elromoljon és ellene forduljon a teremtmény. Ez már meghaladja az erejét.

Ilyen veszedelemben vezet a kinti világban a férfi útja, ide vezet a hiúság és a harcos akarás. De ide jut az is, aki biztatja, bátorítja, mert munkájától kényelmet, biztonságot és gyarapodást remél.

Hamarosan a feje tetejére áll odakint a világ.

Így szólt egyszer hozzánk Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Irdatlan munkája eredményeire mutat, és azt mondja, ime, ez vagyok én. Fél arra gondolni, hogy talán minden egyes műve haszontalanság. Teher az ember életén.”

Az apát megvetette a földi célokért iparkodókat, lenézte ezeket a lobogó elméjű, elszánt harcosokat. Rögeszméik és türelmetlenségük soha nem engedi őket a tűnődés könnyű fellegei közé. Ami éppenséggel a mi eszményünk, szerzeteseké. Minket nem érdekel más, csak a lényeg: a fények, a színek, a formák változásai, a végső átváltozás. A kisszerű világi élet eseményeiről és szereplőiről szólni nem méltó hozzánk.

Pedig, ha nagy lesz a baj odakint, nem áll meg a kolostor kapujánál. Valakinek majd meg kell fékeznie a szalmakutyákat.

39.

– Mondd, apát! Mit tesz az, akit nem fűt a tettvágy? Mivé lesz, akiben nem támad se készletesség, se akarás? Ok és cél nélkül cselekedni, erény? – záporoztak a kérdések egy reggel Lin-csire, miután elének tárta a szenvedélyes iparkodás veszedelmeit, a tettvágy féltelen természetét. Leírta a burjánzó városok pusztulásra jutását, lakóik szorongásait, félelmét. A teremtő ember mértéktelenségéről, nagyravágyásáról beszélt.

– Szerzetesek! Éppen ti kérditek ezt?! Éppen ti, akik a tettnélküliség eszményét tűztétek magatok elé? – kérdezett vissza őszinte csodálkozással Lin-csi, majd leült az elmélkedő számolyára. Nem sokáig töprengett a válaszon.

– Elmondom hát nektek, hogy mívé lesz az, akit nem fűt a tettvágy, akiben nem támad se készletesség, se akarás, aki ok és cél nélkül cselekszik. Tudjátok meg, szerzetesek, hogy az ilyen természetű ember szerzetes lesz. Választ magának egy jó fekvésű kolostort, erdők alján, hegyek ölén, mondjuk, a Huo-to folyó partján, és beköltözik oda. Kedvére sétálgat a kerti ciprusok között, olykor felnéz az Égre, bámulja a fellegeteket, a Holdat, az égbolt fényességes csillagzatját. Odabent finom teát kortyol, elméjével és szívével a világok változásait fürkészi. A létezés rejtélyeiről tűnődik, felismeréseit és elgondolásait megosztja a könyvtárban a régiekkel, a Keleti Csarnokban pedig tudós társaival.

Máskor vendégek érkeznek a kolostorba eszmecserére. Ők is a tűnődők életét élik, elméjükkel és szívéjükkel a világok változásait fürkészik. Ők sem fogják a létezés rej-

télyeit feltárni soha, de jól tudják, hogy nem fürkészni őket: bárgyúság. Együtt kortyolgatják hát a teát. Nincs ennél méltóbb tevékenység, míg kitöltik a rájuk szabott időt.

Az egész világon egyedül ők szabadok! Felülemelkedtek már mindenben. Nem ejti őket kétségbe az élet, nem ejti őket kétségbe a halál. Finom érzékkel igazodnak minden változáshoz: ha hideg van, felöltöznek, ha meleg van, levetkőznek. Ha éhesek, esznek, ha szomjasak, isznak. Ha álmosak, alszanak. Amikor kell, megfürdenek, hogy ne legyenek bűdösek. Ám szabad elhatározásukból is megtehetik mindezt, akkor is, amikor nem égetően szükséges. Öltözködhetnek, vetkőzhetnek, ehetnek, ihatnak, alhatnak, fürdőzhetnek, amikor csak akarnak. Ily módon gyakorolják a tudós szerzetesek az ok és cél nélküli cselekvők mérhetetlen szabadságát.

Ennyit tudok mondani nektek, szerzetesek, azokról, akiket nem fűt a tettvágy, akikben nem támad se készletesség, se akarás, akik ok és cél nélkül cselekednek a kolostorokban.

Mások, máshol nem tehetik ezt. Rabságban élnek: szűkös sorsuk rabságában, ahol minden pillanatot megkötöz a szabály, a kényszerűség.

Odakint nem létezik szabadság.

Nem létezik ésszerűség.

Így felelt egyszer szerzetesei kérdésére Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Együtt kortyolgatják hát a teát. Nincs ennél méltóbb tevékenység, míg kitöltik a rájuk szabott időt.”

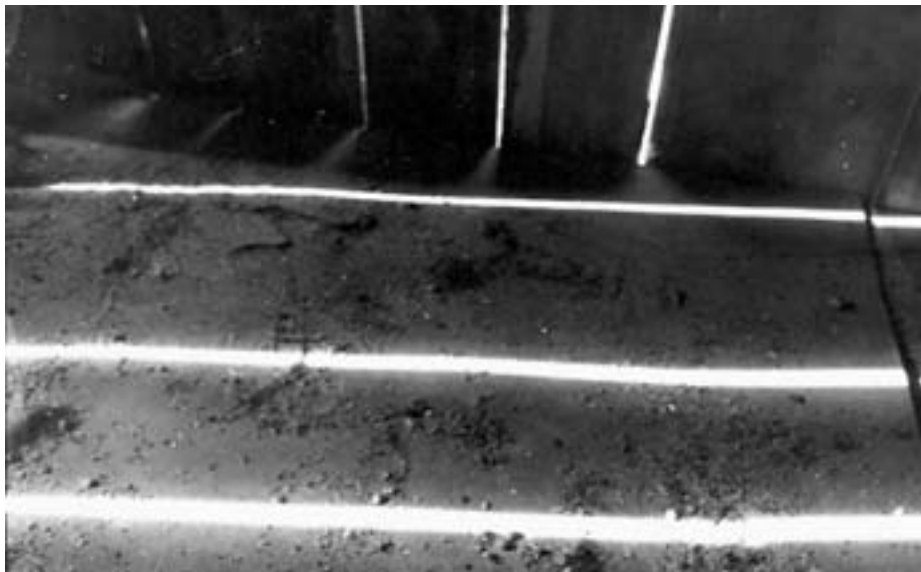
Hát nincs. Ugyanis ésszerűen kell berendezni az életet. Ésszerűnek pedig csakis azt nevezhetjük, ami nem válik sem feleslegessé, sem teherré. A bölcelet és a tea kortyolgatása soha nem felesleges, és nem is terhes. Valamint éppen kibírható még az öltözés és a vetkőzés, az evés és az ivás, a lefekvés és a felkelés. Épp ennyire elviselhető tevékenység a fürdés is. Vesződéses bár, de vállalható.

Nem léteznek fontosabb felismerései az ontológia tudományának.

40.

– Mit gondolsz, apát? Mi, szerzetesek, az életművészet felső fokát gyakoroljuk kolostorokban? – kérdezték egy reggel a hívek lelkesen Lin-csit. Jó volt hallaniuk nemrég, hogy nem köti őket tízezer szabály, mint a kinti világ lakóit, sorsuk tágasabb mederben folydogál, lassan és méltóságteljesen. Nem húzza őket iga, egyes-egyedül ők szabadok az egész világon.

– Ennél többre nem juthat az ember, szerzetesek! – csapott le a kérdésre az apát, ő is lelkesen. Egész, hosszú életét a szellem szolgálatába állította, tudnia kellett, hogy a kolostor segítette-e a munkáját vagy fékezte. Ha segítette, akkor bizonyára a mi szellemi

törekvéseinknek is ideális otthona. Ha akarta, ha nem, erre a kérdésre csakis vallomással válaszolhatott.

– A kolostoron kívül nincs más hely az Ég alatti világban, ahol önnön szellemének kútjából meríthet az ember, ahol a változások szelíd, kezes társa lehet, ahol könnyedén kiengedheti ujjai közül az akarat gyeplőit. Nem fenyegeti a világgal való szembeszegülés, küzdelmeiben legfeljebb önmagával találkozik – érvelt Lin-csi a kolostori élet művésze mellett. Szavait úgy hallgatták a szerzetesek, mint andalító lantmuzsikát. Megint az élet csúcán látták magukat, áldották jól berendezett életük otthonos és biztonságos helyszínét. Elégedetten várták a kolostori élet további magasztalását, még szívesen ringatóztak volna jó sorsuk könnyű és boldogító tudatában, amikor Lin-csi hirtelen, komoran és röviden befejezte a beszélgetést. Már csak ennyit mondott:

– Élni nem mindig jó, szerzetesek, de lenni igen. A kolostor éppen a szellemi létezés örömeinek felső fokát nyújtja nektek. Ezt kapjuk mi mindannyian, hiveim, itt a Huo-to folyó partján. Értitek? – szölt, azután kisétált a csarnokból.

Értettük. De szükségünk volt még egy kis időre, hogy helyesen értsük. Azt is, amit nem mondott ki az apát.

Ez történt egyszer Lin-csi apát kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Élni nem mindig jó, szerzetesek, de lenni igen. A kolostor éppen a szellemi létezés örömeinek felső fokát nyújtja nektek. Ezt kapjuk mi mindannyian, hiveim, itt, a Huo-to folyó partján. Értitek?”

A pusztán szellemi létezés talán nem élet? Csak levés? Erre gondolt Lin-csi, amikor elkomorodott a hangja?

A hegytetőn álldogáló szerzetes története jut eszembe. – Te mit állsz itt? – kérdezik tőle a társai. – Friss levegőre vágysz? – Nem vágyom friss levegőre. – Hát, gyönyörködsz a tájban? – Nem gyönyörködöm a tájban. – Az eget bámulod? – Nem bámulom az eget. – Vársz valakit? – Nem várok senkit. – Akkor meg mit állsz itt?! – Csak úgy álldogálok.

Neki ott volt a kolostora.

41.

– Szerzetesek! Mielőtt elgyengülnétek a világ gyönyörűségeit szemlélvén, közöttük például kolostorunkat és magatokat, gondoljatok rá, hogy nem ez a valóság. Mielőtt elkeserednétek a világ sivárságát látván, benne kolostorunkat és magatokat, gondoljatok rá, hogy nem ez a valóság. De ne keressétek, hogy mi a valóság, mert nincs valóság. Se valóság, se igazság, se értelem, se szabadság nincs a világon. Csakis változás van, semmi más.

Nem kell tehát bódultan olvadoznotok jó sorsotól és pompától, mert nincs jó sors és pompa. Nem kell rémüldözőntök balsorsotól és szükségtől, mert nincs balsors és szükség. Az egyik sors olyan, mint a másik. Úgy van bennük jó, és úgy van bennük rossz, hogy akár cserélgetni lehetne őket egymással. De fölösleges, mert se valóság, se igazság, se értelem, se szabadság nincs egyikben sem. Csakis változás van, örökös, szakadatlan változás. Beleszédül az ember.

Jobb tehát, ha nem is gondoltok rá, miként áll sorsotok, s miért éppen úgy áll. Ne méricskéljete, ne ügyeskedjete! Csak józanok legyetek. Hogy soha semmi nem múljon rajtatok, hogy soha ne kelljen magatoknak szemrehányást tennetek. A többit bátran elengedhetitek, nem csorbul a méltóságotok.

Azzal se foglalkozzatok, hogy a kolostor jó-e vagy rossz. Mert látom, hogy olykor erősen elgondolkodtok, s kissé belezavarodtok. Csak a köznapi dolgokhoz igazodjatok! A köznapi élet maga az Út.

Hiszen, tudjátok...

Húzzátok ki magatokat, és bárhol álltok, ott helyben sorsotok mestereivé váltok! Nem leli az Utat, aki keresi, de rajta jár, aki nem keresi. Ezt mondja a Tanítás. Mert a régi mesterek tudták, hogy a valóság, az igazság, az értelem és a szabadság nem lakik velünk. Odakint, a legsötétebb erdő mélyén laknak mind együtt, egy széljárta szalmakunyhóban, amelyet már alaposan megtépázott az idő. Nem nyújt otthont senkinek. Kár is keresni azt a kunyhót, szerzetesek!

Hiszen, tudjátok...

Így szólt egy nap szerzeteseihez Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, hozzáfűztem kommentáromat.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Ne méricskéljete, ne ügyeskedjete! Csak józanok legyetek. Hogy soha semmi nem múljon rajtatok, hogy soha ne kelljen magatoknak szemrehányást tennetek. A többit bátran elengedhetitek, nem csorbul a méltóságotok.”

Lehet, hogy a józanság nem más, mint titkos értelem? Mely ismeretlen alakban munkálkodik sorsunkon. És persze nem a széljárta szalmakunyhó lakója, hanem az Égé. Mi más lenne képes oly pontossággal mérni ki a sorsokat, hogy „akár cserélgetni lehetne őket egymással”?

Míg mozgatója lehet földi életünknek, sem bús szenvedői, sem hangos ünneplői nem leszünk sorsunknak soha.

42.

Egyszer bekopogott hozzánk a kolostorba egy vándorszerzetes, akit aztán hosszú napokra vendégül láttunk. Különleges eset volt ez, Lin-csi nem kedvelte a tudást kolduló vándorszerzeteseket. Rövid beszélgetés után már csaknem ezt a vándort is eltanácsoltuk, amikor Lin-csi észrevette héthúros hangszerét a hátán. Behívta, és megkérte, hogy játsszon nekünk valamit rajta. Nem sokkal ezután történt, hogy Jao-san novicius ájul-tan esett össze, ledöntötte a lábáról a zene ereje. A vándor tökéletes lantjátékosnak bizonyult. Jao-san aznap kétszer mosta fel a szakács, ő meg csak vigyorgott, mintha az Égből tért volna vissza. Este a vacsoránál azt mondta, hogy buddhává vált, megvilágosodott. Senki nem vitatkozott vele.

Ettől fogva Jao-san nem szabadult többé a lantmuzsika hatása alól. Nem tudta elfelejteni az élményt. Míg tudós szerzetestársai bölcséleti olvasmányaikba merültek, ő a városi teaházakba járt csodálni és tanulni a lantjátékot. De a szakirodalmat is végigbogarászta, az utolsó írásjegyig minden egyes művet elolvasott, amit a hangszerről írtak. Ilyenből márpedig akadt jó néhány. Aztán lassan-lassan érteni kezdte a kottát, végül tudásával elkápráztatta a teaházak leghíresebb lantművészeit is. Csudabogárnak tartották, de tisztelték.

Meg tudta javítani a tönkrement hangszereket, ő hangolta föl a gazdag kereskedők és hivatalnokok pompás, vutangfából készült lantjait, azokét, akik jó dolgukban találták ki, hogy hangszert vegyenek durva kezükbe. Irigyelték a zenészek elragadó játékát, de főként a társaságban zenélgető írástudókat majmolták. Ezeknek a jómódú városiaknak a köreiben forgolódott Jao-san, s egy alkalommal közöttük tett szert saját hangszerre is.

Nagy büszkén hozta haza a kolostorba, hetekig dolgozott rajta, hol a kertben, hol a cellájában, azután napokig szerelte fel rá a selyemhúrokat, és pengette, hangolta őket. Végre igazi, szépséges lantmuzsika hangzott fel a cellájából, s mi hangosan megéljeneztük az eredményt. Jao-san ragyogó ábrázattal lépett ki cellája ajtaján, kissé zavartan, pirosuló fülekkel.

Büszkék voltunk rá.

A hangszerével rendszerint a kolostorkert valamelyik távoli sarkába vonult, ott játszott, nehogy zavarjon minket. De nemhogy zavart volna, csapatokban mentünk utána, és tátott szájjal hallgattuk a játékát. Legtöbbször Lin-csi is velünk tartott. Először hosszan nézte, vizsgálta Jao-san hangszerét, ügyes kezemunkáját, aztán meg nagyokat bólogatott, elismerően hümmögött a zenére.

Később azt mondta, hogy a tökéletessé fejlesztett zenehallgatás épp olyan magas művészet, mint a tökéletessé fejlesztett lantjáték. Egészen biztos, hogy mi, szerzetesek a tökéletesnél sokkal alacsonyabb fokon élveztük Jao-san muzsikáját, mégis el voltunk ragadtatva tőle.

Előadásainak szüneteiben Lin-csi a zene tudományáról beszélt nekünk, a zene értékéről szóló tudós dolgozatokról és költeményekről, amelyeket még a régiek írtak, és sok furcsa történetet is mesélt.

Például, hogy voltak valaha legendás zenehallgatók, és hogy élt egyszer egy lantművész, aki nem volt hajlandó játszani másnak, csak egyetlen hallgatójának. Egyedül neki játszott egész életében. Átment hozzá a kertjébe, ő játszott, a másik meg hallgatta. Így ment ez hosszú éveken át, mindennap, reggeltől estig. Senkit a világon nem engedtek a közelükbe. Amikor aztán ez a barátja meghalt, a

művész soha többé nem vette kezébe a hangszerét. De még a húrokat is szétszagatta rajta.

Aztán elmondta még az apát, hogy a nagy Tao Jüan-mingnek, a költőnek is volt egy öreg lantja, éjjel-nappal azt pengette. Addig pengette, amíg egyetlen húr sem maradt rajta. De ebéd után ezután is mindig fogta ezt a húr nélküli lantot, és kiment vele a kertjébe. Leült a fűbe, magához szorította, ölelgette, simogatta, és hallgatott. Amikor a barátai kérdezték tőle, hogy miért teszi ezt, egy kicsit talányosan azt válaszolta, hogy neki elég csupán a zene illatát éreznie, a hangjaira nincs is szüksége. A zene illatát pedig akkor is érzi, ha csak kézbe veszi az öreg, használhatatlan hangszer.

És beszélgettünk még égi zenékről, amelyeket csak az Ég lakói hallanak, mi el sem tudjuk képzelni, hogy milyenek. De azért persze elképzeltük, és olykor hallani is véltük az égi zenét.

Így teltek a nyáresték a kolostorkertben, miután Jao-san szerzetestársunk kitanulta a lantjáték művészetét, és hangszer hozott magának a városból.

Ez történt egykor Lin-csi apát kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Később cellám homályában egy este, mielőtt mély, éji álomba merültem, kommentárt fűztem hozzá.

Su-la-ce kommentárja a lantjátékhoz és Lin-csihez:

„Legtöbbször Lin-csi is velünk tartott. Először hosszan nézte, vizsgálta Jao-san hangszerét, ügyes kezemunkáját, aztán meg nagyokat bólogatott, elismerően hümmögött a zenére.”

Semmilyen szépség nem képes olyan nagy erővel hatni a lélekre, mint a zene. Jól tudta ezt Lin-csi, ezért engedte Jao-sant kóborolni a városban, hagyta, hogy űzze a szenvedélye. Nemes szenvedély volt ez, végül megtalálta magának, és elhozta nekünk is a zenét. Boldogok voltunk a lanttal mindannyian.

Azóta Jao-san játéka még tökéletesebbé vált, mi pedig a zenehallgatás képességét igyekszünk egyre tökéletesebbé fejleszteni magunkban.

Egyesek közülünk azt állítják, hogy már képesek érezni a zene illatát.

43.

– *Ide figyeljeteK, szerzetesek! Elmondom nektek, hogy miért érdemes végigcsinálni ezt az egészet. Mi az az egyetlen dolog, amiért megéri ideszülni a porba, megmaradni kapálózva, elhülyülve, vakon mászni le a sírba, s mindvégig értelmét remélni az értelmetlen sorsnak. Most megmondom nektek, hogy mit gondolok erről a lázas szertelenségről én, Lin-csi apát – szólt hozzánk egy reggel a Keleti Csarnokban a Mester, s egy pillanatnyi szünetet sem tartva, folytatta.*

– *Azt gondolom, hogy csakis annak éri meg átküzdenie magát a rászabott időn, akinek van esélye megtapasztalni a végtelenség érzését. Akinek része lehet az egyetlen élményben, mely messzebb mutat az ember végességén. Túlmutat a léten a létezés felé.*

Na, és tudjátok-e, szerzetesek, hogy miből kaphatja meg a véges ember a végtelenség élményét? – kérdezett most Lin-csi, de esze ágában sem volt megvárni a választ, ő maga felelt a kérdésre. – Tudjátok, de most nem gondoltok rá. A végtelenség élményét, szerzetesek, mindannyian a mérhetetlenből, a hatalmasból, a bírhatatlanból, a felfoghatatlanból, a fenségesebből kapjuk, mint amilyen a háborgó óceán, a tomboló szél, az óriás hegyek szédítő vonulata, a ránk boruló csillagos Ég. Vagy egy erősen megindító, lesújtó és felemelő zenemű, költemény, építmény. Vagy akár a halál.

Azért ezekből, mert mindezek nagysága, ereje nem fogható véges, mérhető határok közé. Sem érzéseinkkel, sem elménkkel nem vagyunk képesek megragadni és értelmezni őket. Velük találkozván megszűnik minden kompetenciánk. Egyetlen jellemzőjük a fenség, és a fenségesség hatalma, híveim, megrendítő. A bénultan és megrendülten álló ember a végtelenségbe pillant, ami magával ragadja őt. Ez a végtelenséglelmény.

Ez az egyetlen dolog tehát, szerzetesek, amiért érdemes átvergődnünk a ránk szabott időn. Ez az egyetlen jel, mely arra utal, hogy van egy parányi alkotóelemünk, mely nem a végességgel, az elmúlóval, a pusztulóval rokon, hanem a végtelenséggel, a maradóval, az örökkévalóval. Ez a parányiség, ez a megrendülésre egyedül fogékony emberi alkotórész az ígéret a végességben minduntalan szertefoszló, megszűnő emberi alakzat számára. Az egyetlen ígéret a folytatásra. Jól jegyezzétek ezt meg, szerzetesek! Mert nincs a létezésben semmi más vigasztaló.

Így szólt egyszer Lin-csi apát, kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, kommentárt fűztem hozzá.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Ez a parányiség, ez a megrendülésre egyedül fogékony emberi alkotórész az ígéret a végességben minduntalan szertefoszló, megszűnő emberi alakzat számára. Az egyetlen ígéret a folytatásra.”

Ez a parányiség az egyetlen bennünk, mely nem a végességnek van alávetve, hanem a végtelenségnek, az örökkévalóságnak. Amelyet nem ural az ész, az érzék, ami egy a végtelennel.

Felemelő elgondolás. És lesújtó.

*A véges: illanó.
A végtelen: örök való.
De pusztító, akár a véges,
még annál is pusztítóbb.
És vonzó, akár a halál,
még annál is vonzóbb.
Borzongató.*

44.

– *Hívek! Ma elmondom nektek, hogy miért nem érdemes bölcséleti választ adni minden bölcséleti kérdésünkre. Miért nem szabad filozófiai értelmezést fűzni minden érzésünkhöz. Azért, szerzetesek, mert ha rendszeresen így járunk el, akkor becsavarodunk.*

Itt van például a „miért küzdjük végig a ránk szabott időt” kérdése. Ez a legfontosabb ontológiai kérdésfelvetés a világon. Bölcséleti eszmefuttatás helyett olykor mégis megelégszem a szív rögtönzött válaszával. Az enyém például leggyakrabban azt feleli erre a kérdésre, hogy azért érdemes végigvergődnünk a ránk szabott időn, mert minden délután van egy pillanat, amikor a cellám ablakán úgy esik be néhány sugara a napnak, hogy attól a látványtól el tudnék szállni örömben, bukfencet tudnék vetni, vagy kiabálva végigrohanni a folyosón, kizavarni benneteket a cellátokból, hogy gyertek azonnal, nézzétek meg a sugaraim szépséges aranyos barnaságát. Nézzétek a vörösét, a sárgáját, a narancsos rózsaszínjét. És eszetekbe ne jusson bármi okosat mondani, értelmezni, magyarázni a falra vetülő képet. De nem is tudnátok akkor megszólalni, elakadna a lélegzeteitek, híveim!

Mert abban a pillanatban, szerzetesek, az a látvány minden lángelméjű költeménynél többet ér, minden csodás égi muzsikánál többet ér, minden tudós dolgozatnál többet ér, még ha a világ összes titkát tárja is elénk. Az élet minden öröménél többet ér. Ugye, értitek, szerzetesek? – Így szólt hozzánk egy reggel Lin-csi apát, és lassan, nyugodtan végigvezette rajtunk a tekintetét. Nem látszott se izgatottnak, se lelkesültnek. Őszinte volt csupán. Mi, szerzetesek, nem szóltunk egy szót sem. Csak elképzeltük a hosszú csendben az öreg apátot, amint cellája falán a napsugarak szépséges színeit szemléli délutánokként. Aztán ennyit mondott még:

– *Ma reggel csak ezt akartam elmondani nektek, semmi mást. Tartoztam ezzel a sok filozófia után – szólt, majd könnyed léptekkel, derűsen kisétált a csarnokból. Nem nyomta a vállát semmiféle gondolat terhe, nem nyomasztotta a lelkét semmiféle titok. Már is beragyogta a szívét az a délutáni aranyos barna, vörös, sárga, narancsos rózsaszínű fénysugár.*

Ez történt egyszer Lin-csi kolostorában, a Huo-to folyó partján, s én, Su-la-ce szerzetes, ifjú tanítvány, feljegyeztem. Majd cellám homályában, mielőtt mély, éji álomba merültem, kommentárt fűztem hozzá.

Su-la-ce kommentárja Lin-csi tanításához:

„Abban a pillanatban, szerzetesek, az a látvány minden lángelméjű költeménynél többet ér, minden csodás égi muzsikánál többet ér, minden tudós dolgozatnál többet ér, még ha a világ összes titkát tárja is elénk. Az élet minden öröménél többet ér. Ugye, értitek, szerzetesek?”

Többet ér a fenségesnél. Többet ér a végtelenségnél.

Ja, igen... megint a szív. A meztelen szív költészete.